ՄԵԶՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ԼՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ԿԱՆԽԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԹԻՖԼԻՍ 6-ԻՆ ՕԳՈՍՏՈՍԻ

ԱՐՁԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՄԵՆ 10 ԹԻՎԱՌ ՅԱՌԻ ՄԻ ՀԱՄԱՐ ՎՃԱՐՆ Է 1 ԿՈՊԵԿ:
Յայտարարութիւններ ընդունվում են հայիրէն եւ օտար լեզուներով.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ԱՄԵՆ ՇԱԲԱԹ ՕՐ ՄԻ ԹԵՐԹ. ՏԱՐԵԿԱՆ ԳԻՆՆ Է 6 Ռ.
Объявленія принимаются въ редак. газеты „Пчела Арменіи“.

Ս՚ենք անցեալ անգամ հաղորդեցինք, որ քաղաքական աշխարհի վիճակը դեռ ևս անորոշ է. բայց մեր է որոշման. Թէ արդեօք ներկայ պատերազմը տեղական, այսինքն, լոկ Ռուսաստանի և Տաճկաստանի մէջ կ՚մնայ, Թէ կընդհանրանայ ընդհանուր Եւրոպական կռուանայ:

Առաջին դէպքում պարզ է, որ նա շուտ կվերջանայ Տաճկի յաղթուելով, իսկ երկրորդ դէպքում աւելի կերկարի և կը ծանրանայ վերջին հեռագիրներին նայելով, դժբաղդաբար պէտք է պատրաստ լինել, որ պատերազմը ծանրանայ: Անգղիան օր առաջ աւելի զօրացնում է իր զօրութիւնը Միջերկրական ծովում. իսկ Աւստրիական զօրքերը շարժվում են դէպի սահմանները: Սրա նշաններ են, որ այդ տերութիւնք մինչև պատերազմի որոշեալ կերպարանք սանալը կպահպանեն իրանց չէզոքութիւնը. իսկ այնուհետև իրանց շահերը շօշափած համարելով պէտք է մասնակցեն նրան: Աւստրիան մեծ դեր կարող է խաղալ այս պատերազմում իբրև ցամաքային զօրաղ տերութիւն, մանաւանդ եթէ Գերմանիան կպահպանէ անպայման չէզոքութիւն, դուշ եւ Ֆրանսիայի երկիւղից: Անգղիան նըշանաւոր է իր ղրամական միջոցներով և նաւատորմիղով կարևոր պատերազմական պիտոյքները տեղափոխելու համար:

Աւստրիայի չէզոքութեան գլխաւոր պայմանն էին, որ Ռումինիան չէզոք մնար — չվտա., որ Սերբիան բնաւ չհաւնվի պատերազմի մէջ — ապա թէ ոչ Աւստրիան ստիպված կլինի իր զօրքերով բռնելու Ռոմինիա և Վերցեգովինան, քանդելու չէզոքութիւնն ու այնուհետև վարվելու համաձայն իր շահերի պահանջների:

Վերջին հեռագրիները լոր բերին, որ Ռումինիայի զօրքերն անցել են Դանուբ գետը և ոչ միայն կազմում են Նիկոպոլի պահապան զօրքն, այլ և մանակցում են պատերազմին իբրև Ռուսաց դաշնակիցներ: Անշուշտ Ռումինիան աչքի առաջ ունի օգուտ քաղելու այդ պատերազմից և Դանուբի աջ ափունն էլ ամուր ոտք կոխելու: Սերբիան, ինչպես հաղորդում է հեռագիրը, նոյնպես մասնակից է խառնվելու պատերազմի մէջ, նախանձելով Ռումինիայի ապագային, և օգուտ քաղելու պատերազմից ի վնաս Տաճկաստանի, որ ընդարձակէ իւր երկիրներն և ապագայում բալքանեան թերակղզու վերայ նշանաւոր դերը չտայ Ռումինիային, այլ իրեւ Սլաւեան տերութիւն Սլաւեան ցեղերուն իւր իշխանութեան ներքոյ միացնէ. Սերբիայի այս դիրքը շատ վտանգաւոր է և անձեռնտու Աւստրիային, որ ունի բազմաթիւ հպատակ սլաւեան ազգեր, որոնք կարող են հակիլ ժամանակով դէպի Սերբիան կամ դէպի անկախութիւն, նման իրանց ցեղակից Տաճկահպատակ Սլաւեներին. բայց սրանից Աւստրիայի համար աւելի ցանկալի է ունենալ իրան դրացի թոյլ և աննշան մանր տերութիւններ, մինչև անգամ աւտոնոմ տերութիւններ, որոնք միշտ կարօտ լինին նորա օգնութեան և պաշտպանութեան, քան անկախ զօրեղ տերութիւնք, նա մանաւանդ այնպիսիք, որոնք կարող են ազդել նորա հպատակ ազգերի վերայ, թէ իրանց ցեղակցութեամբ և թէ հաւատակցութեամբ, որպիսի կարող է լինել պատրաստ զօրեղ Սերբիան:

Աւստ է պատճառն, որ Սերբիայի պատերազմին մասնակցելու պատճառով առանձին յանձնարարութեամբ պաշտօնատար է խրկվել Աւստրիայի կայսր մօտ, որ սորա կառավարութիւնը արդիւք չլինի Սերբիային պատերազմելու: Նոյն հեռագիրը հաղորդում է, որ մինչև անգամ Գերմանիան այս մասին միջնորդութիւն է անում Ֆրանց—Յովսէփ կայսր առաջ:

Աւժմ, երէ Աւստրիան կպահպանէ իւր չէզոքութիւնը Սերբիային ևս թոյլ տալով խառնվելու պատերազմի մէջ, որ անհնարին է առանց բաւարարութիւն սանալու որ և է կերպով կամ երեսխառնութեան Ռուսաստանի և Գերմանիայի կողմից, այն ժամանակ ևս կարելի է ասել, որ պատերազմը միայն Անգղիոյ խառնվելով չէ կարող ընդհանրանալ թէև դուշ աւելի երկարի փոքր ինչ և տաճիկը դուշ աւելի պակաս վնասով դուրս գայ նրանից:

Անգղիայի շահերը պահանջում են Վօսփորի, կ. Պոլսի և Դարդանելի պահպանութիւնը, որ և նա կկատարէ անշուշտ իւր նաւատորմիղով և զօրքերով, այնինչ Ռուսաստանը իւր խաղաղութեան պայմանները յաջողացնելու համար անհրաժեշտ է համարում մնալ կ. Պոլիս: Դուշ բաւականայ միայն մինչև սորա պատերն հասնելով և Ադրիանուպոլսին տիրելով, որից յետ և կայանայ համաձայնութիւն պատերազմողների մէջ խաղաղութեան պայմանների վերաբերութեամբ: կարող է պատերազմը այս ղրութեամբ վերջանալ, եթէ, ինչպես ասացինք, Աւստրիան, գոհ մնալով իրան եղած խոստումներով և երաշխաւորութեամբ, կպահպանէ չէզոքութիւն անպայման, իսկ Անգղիայի մասնակցութիւնը անցեաւանդելի է, զէթ երբ Ռուսաց զօրքը կհասնի Վօսփորի, Դարդանէլի ափերում և կ. Պոլսի պատերի մօտ: Իրերի ներկայ վիճակն այսքանը միայն գուշակել է տալիս:

Այլ թէ Աւստրիայի չէզոքութեամբ և թէ պատերազմը վերջանայ իրեւ տեղական պատերազմ — սա ի՞նչ հետևանքներ կունենայ դժուար է այժմ գուշակել: Միայն ըրանապէս կարելի է ասել, որ Բալքանեան թերակղզու քրիստոնէից վիճակը յետպոտութեան կենթարկվի անշուշտ քաղաքականապէս և կկազմե՞ն արդիօք դրքա առանձին առանձին անկախ կամ աւտոնոմ պետութիւնք, թէ մաս առ մաս կվիանան Սերբիայի կամ Ռումինիայի կամ Ղարադաղի հետ— այդ ևս ճշդութեամբ այժմ դժուար է ասել. վասն զի այդ ամենը մեծ նշանակութիւն ունի թէ Ռուսաստանի և թէ Աւստրիայի համար. այնինչ խաղաղութեան պայմաններն առանց ընդհանուր Եւրոպական մեծ պետութեանց մասնակցութեան չեն կապվիլ:

Իսկ ինչ կվերաբերի Տաճկաստանի միւս քրիստոնեայ ազգերին— անշուշտ խաղաղութեան պայմանների ժամանակ և նոցա վիճակն աչքի կառնվի, մանաւանդ Հայերինը, որոնց երկիրը Հայաստանը մեծ նշանակութիւն ունի—իբրև ճանապարհ անգղիական վաճառականութեան միջնի Ասիայի հետ: Այս երկրի տիրապետութիւնից կախված է թէ որ ազգը աւելի պիտի զբաղնութիւն ունենայ վաճառականութեան մէջ միջնի Ասիայի հետ Այս այսպէս լինելից յետ անհնարին է, որ նորա տիրապետութեան մասին էլ խօսք չբացվի: Արդիօք նա ևս ինքնուրոյն աւտոնոմ երկիր կդառնայ, որոյ մասին շատ խօսվեցաւ և զրվեցաւ Թէ Ռուս և Թէ օտարազգի հրատարակութեանց մէջ, Թէ կմնայ որ և է տէրութեան հպատակ, երաշխաւորութեամբ նորա հպատակների դպից և կեանքի ապահովութեան, անգուշակելի է առայժմ:

Ա. Զ Գ Ա Յ Ի Ն

Ներկայ պատերազմը իւր վատ հետևանքների հետ ունեցաւ մի լաւ հետևանք, որ առաջ բերից քաղաքականութեան մէջ քրիստոնեայ ազգերի ազատութեան հարցը Տաճկաստանում: Տաճկաստանի քրիստոնեայ ազգերի հետ հայոց ազգը ուշադրութեան արժանի եղաւ և նորա ազատութեան մասին էլ խօսք չբացվի: Այդ ևս ճշդութեամբ դեռ ևս չէ կարողացել ճանաչել մի ազգի, որ 80 տարի Ռուսաստանի հպատակ է, և մանաւանդ երևելիներն և հանգամանքները վաթսաթում է ամբողջ ազգի շնորհին:

Պարոն Վինիւկովը ասում է՝ (տես Рус. Вѣст., № 6, երես 476) «Աջարայից հարաւ գտանվում է Տաճկական Հայաստանը որ ազգաբնական կողմից շարունակութիւն է Թիֆլիզի և Երևանի նահանգների: Ամբան է ասուած վերջին ժամանակ հայերի նեղութեանց մասին Տաճիկների կողմից, որ այսօր էլ հարկաւոր չէ դորա մասին երկարաբանել. բաւական է ասել, որ Տաճկաստանի Հայերը ուղղակի մատուցին կովկասի փոխարքային, խնդրելով նորանից Ռուսաստանի միջամտութիւնը: Բացի այս քաղաքական պատճառներից, Տաճկաստանի Հայերին կապում են Անդրկովկասի հետ և կրօնական կապերը. կաթուղիկոսն ամենայն Հայոց բնակվում է Էջմիածնում, ուրիմն Ռուսաստանի սահմաններում: Վերջապես, Ռուսաստանում հայերը պատկանում են արտօնավայել ազգայնութեան, որովհետև չեն

*) Բէհբութիւնները վրացիք չեն, այլ հայ լուսաւորչադաւան. պ. յօդուածագիրը սխալվում է սոցա վրացի համարելով (նկատողութիւն Нов. Вр. լրագրի):

տալիս զինուորական հարկ և կարողացան իւրեանց ձեռքը գցել կովկասի ամբողջ առևտուրը: Այս պատճառաւ բնական է, որ նոքա աւելի լաւ կհամարին գտանել Ռուսաց հպատակ: Թոյլ կտանք մեզ անելու այս առթիւ մի նկատողութիւն: Իրաքանչիւրին յայտնի է Թէ որքան ծանր բեռն են ներկայացնում արևմտեան Ռուսաստանի և Լեհաստանի համար Հրէաները: Հայոց ազգը այս մաքով փոքր ինչ յիշեցնում է Հրէից ազգին, նորա հարստահարական միջոցները տարաձևութեան ոչ միայն ամբողջ կովկասի վերայ, այլ և հարաւ արևելեան Ռուսաստանի վերայ, սկսած Նախիջևանից մինչև Աշտարխան: Հայերի աւելորդ թիւը Անդրկովկասում առնելին կարող է սրանց ձեռքը զցել այդ երկրի տնտեսական վիճակը ի վնաս այնտեղ բնակուղ միւս ազգայնութեանց, մանաւանդ վրաց ազգի, որ այնքան սերտ կապով իւր վիճակը Ռուսաստանի վիճակի հետ և տուեց սորան այնքան հռչակաւոր և հաւատարիմ որդիք (նշանաւոր են բագրատիօններ, Ցիցիանովներ, Բէհբութովներ*) և այլն: Ի հարկէ և Հայերը կարող են հպատակութեամբ ցոյց տալ և մի քանի իւրեանց ազգակիցների վերայ, որոնք փառքով և պատուով ծառայած են Ռուսաստանին, այն է յիշել մատաթովների, Արղութինսկիների— և այլոց անունները, որոնք ռուս պատմութեան միջ գեռ ևս կնշանակեն: Բայց մենք այստեղ խօսում ենք ոչ Թէ անձնաւորութեանց մասին, այլ ամբողջ Հայ բնակիչների, մանաւանդ վաճառականների մասին, որոց ազատութիւնը յայտնի է: Այս պատճառով Անդրկովկասի Ռուսաց սահմաններում հայոց տարրի զօրանալը Ռուսաստանի համար արդիւնաւոր չէ կարող լինել և նա միայն ռազմական և մասամբ մարզպետական կողմանէ կարող է ցանկանալ մեծացնելու Արտահանն և Ղարսը...

Այս յօդուածի առթիւ պ. Զիսսերմանը, որ շատ տարիներ բնակած է Եղել կովկասում և մտիկ յարաբերութիւն ունեցել սորա բոլոր ազգայնութեանց հետ, «Новое Время» լրագրի 492 համարում, հանդէս է գալիս իւր «Հայոց խնդիրը» յօդուածով, որ արժանի է ուշադրութեան, որովհետև ինչպես ինքն յօդուածդրն ասում է, նա չի կամենում պաշտպան հանդիսանալ հայերին, այլ կամենում է ճշմարտութիւնը վերականդնել: Ահա Թէ ինչ է ասում պ. Զիսսերմանը.

«Հրէաների դրութեան արևմտեան Ռուսաստանում և հայոց դրութեան մէջ Անդրկովկասում համեմատութիւնը շատ թոյլ է: Առաջինը բացատրվում են վաճառականներ, գնահատներ պահղներ, կանոտրաբանտիօններ, կապալառուներ, մի խօսքով, բացառութեամբ մի քանի արհեստաւորների, որոց ազատութիւնը յայտնի է: Այս պատճառով Անդրկովկասի Ռուսաց սահմաններում հայոց տարրի զօրանալը Ռուսաստանի համար արդիւնաւոր չի կարող լինել և նա միայն ռազմական և մասամբ մարզպետական կողմանէ կարող է ցանկանալ մեծացնելու Արտահանն և Ղարսը...

Այս յօդուածի առթիւ պ. Զիսսերմանը, որ շատ տարիներ բնակած է Եղել կովկասում և մտիկ յարաբերութիւն ունեցել սորա բոլոր ազգայնութեանց հետ, «Новое Время» լրագրի 492 համարում, հանդէս է գալիս իւր «Հայոց խնդիրը» յօդուածով, որ արժանի է ուշադրութեան, որովհետև ինչպես ինքն յօդուածդրն ասում է, նա չի կամենում պաշտպան հանդիսանալ հայերին, այլ կամենում է ճշմարտութիւնը վերականդնել: Ահա Թէ ինչ է ասում պ. Զիսսերմանը.

«Հրէաների դրութեան արևմտեան Ռուսաստանում և հայոց դրութեան մէջ Անդրկովկասում համեմատութիւնը շատ թոյլ է: Առաջինը բացատրվում են վաճառականներ, գնահատներ պահղներ, կանոտրաբանտիօններ, կապալառուներ, մի խօսքով, բացառութեամբ մի քանի արհեստաւորների, որոց ազատութիւնը յայտնի է: Այս պատճառով Անդրկովկասի Ռուսաց սահմաններում հայոց տարրի զօրանալը Ռուսաստանի համար արդիւնաւոր չի կարող լինել և նա միայն ռազմական և մասամբ մարզպետական կողմանէ կարող է ցանկանալ մեծացնելու Արտահանն և Ղարսը...

Այս յօդուածի առթիւ պ. Զիսսերմանը, որ շատ տարիներ բնակած է Եղել կովկասում և մտիկ յարաբերութիւն ունեցել սորա բոլոր ազգայնութեանց հետ, «Новое Время» լրագրի 492 համարում, հանդէս է գալիս իւր «Հայոց խնդիրը» յօդուածով, որ արժանի է ուշադրութեան, որովհետև ինչպես ինքն յօդուածդրն ասում է, նա չի կամենում պաշտպան հանդիսանալ հայերին, այլ կամենում է ճշմարտութիւնը վերականդնել: Ահա Թէ ինչ է ասում պ. Զիսսերմանը.

«Հրէաների դրութեան արևմտեան Ռուսաստանում և հայոց դրութեան մէջ Անդրկովկասում համեմատութիւնը շատ թոյլ է: Առաջինը բացատրվում են վաճառականներ, գնահատներ պահղներ, կանոտրաբանտիօններ, կապալառուներ, մի խօսքով, բացառութեամբ մի քանի արհեստաւորների, որոց ազատութիւնը յայտնի է: Այս պատճառով Անդրկովկասի Ռուսաց սահմաններում հայոց տարրի զօրանալը Ռուսաստանի համար արդիւնաւոր չի կարող լինել և նա միայն ռազմական և մասամբ մարզպետական կողմանէ կարող է ցանկանալ մեծացնելու Արտահանն և Ղարսը...

Այս յօդուածի առթիւ պ. Զիսսերմանը, որ շատ տարիներ բնակած է Եղել կովկասում և մտիկ յարաբերութիւն ունեցել սորա բոլոր ազգայնութեանց հետ, «Новое Время» լրագրի 492 համարում, հանդէս է գալիս իւր «Հայոց խնդիրը» յօդուածով, որ արժանի է ուշադրութեան, որովհետև ինչպես ինքն յօդուածդրն ասում է, նա չի կամենում պաշտպան հանդիսանալ հայերին, այլ կամենում է ճշմարտութիւնը վերականդնել: Ահա Թէ ինչ է ասում պ. Զիսսերմանը.

Ա. Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ
ՏՊԱՐԱՆ ՄԵԶՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՏՓԽԻՍ ՎՐԱՑԱԿԱՆ ՓՈՂՈՑ ՏՈՒՆ № 1

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ

1877 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ

(ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ՀԱՏՈՒԱԾ

Ա.

Ես ատեն մը հայրենիքս ունէի, ինչպէս որ ամէն մարդ ունի. ինչպէս որ ամէն մարդ կը սիրէ իր հայրենիքը, ես ալ կը սիրէի զայն. ինչպէս որ ամէն մարդ կը փափաքի իր հայրենիքին մէջ ապրիլ, ես ալ կը փափաքէի ապրիլ հայրենիքիս մէջ. ինչպէս որ ամէն մարդ կը պատրաստուի իր հայրենիքին համար մեռնելու, ես ալ պատրաստ էի մեռնելու հայրենիքիս համար։

ՊՐՈԳՐԵՍ ՀԱՆԳՍՏՅԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ 6 ՕՐԱՍՏՅԱՆ № 30

Ա. Գատրճեան 1 օգոստոս

(28-րդ տարի)։ ՝՝Ծաղիկ՚՚ լոյսը կը տեսնէ Ամերիկայի մէջ, 12-րդ տարեշրջանին մէջ։ Ամսագրին խմբագրութիւնը կը յանձնարարէ իր ընթերցողներուն բոլոր այն գիրքերը, որոնք կը վերաբերին Ամերիկայի հետ։ Ներկայ ժամանակներուն ամէն մարդ կ՚ուզէ գիտնալ Ամերիկայի մասին։ Գինը՝ 100,000 հատորի համար։

Ա. Գատրճեան 1 օգոստոս

(28-րդ տարի)։ Լոյսի ուղին՝ Ամերիկեան կեանքի մասին։ Գինը՝ 100,000 հատորի համար։

Լուսոյ 27-րդ տարի

(8-րդ տարի)։ Ընկերական եղբայրական կապերը հաստատելու նպատակով, Լուսոյ Ընկերակցութիւնը կը հրատարակէ ամսագիր մը, որ կոչուած է ներկայացնելու ամէն տեսակ գրական, գիտական, բանասիրական եւ ընկերային նիւթեր։ Ամսագրին մէջ պիտի գրեն հայ գրողներու ընտրանին։ Տարեկան բաժանորդագինը՝ 3 ռուբլի։

Ա. Գատրճեան 4-րդ

տարի

ՓՈՆԱԿԱՆ

Ընտրեալ հոգ. 8. Լիսիցեան

Ի Հայաստանեայց Ս. Առաքելական Եկեղեցւոյ Ամերիկայի Թեմական Առաջնորդ

Ս. Գ. Գալուստ

է լինում։ Հրամայած է ժողովել 60,000 հոգի։ Տաճկական նաւատորմիղը դիտաւորութիւն ունի զօրք ցամաք հանելու Կիւստէնջիի մօտ։

—

Փարիզ 1-ին (13-ին) օգ. Սիւլէյման փաշայի բանակի մի քանի զօրաբաժիններն անցել են Բալքանեան լեառները։

Էսկի Զագրայի բոլոր քրիստոնեայ բնակիչներն, արական սեռի, դատապարտված են զինուորական դատարաններից ի մահ իբրև լրտեսներ։

Լոնդոնի "Morning Post" լրագիրը հաղորդում է լուր, իբրև թէ Տաճկական կառավարութիւնը փոխադրութիւն է արել հինգ միլիոն ֆունտ ստերլինգի։

—

Աղեքսանդրապօլ 29-ին յուլիսի. Տաճիկները լընդունելով 24-ին յարձակողական դիրք Զինգիլի անցքից սկսած մինչև Քարվանսարայի անցքը կենդրոնանում են գեներալ Տէր—Ղուկասովի դէմ Ալի—Կոչակուի մօտ։ Բաշիբուզուկների և Քըրդերի խմբերը, օգնութեամբ 6 բատալիոն կանոնաւոր զօրքերի, իջնելով Զօրա և Կունջոխի գիւղերից, յետ մղեցին բոլոր օրը պաշտպանվող սահմանապահ զինուորներուն և տիրելով Ալի—Կոչակին, փորձեցին բռնելու Խալֆամա գիւղը, որ գտանվում էր Ումանի կողակների գնդի ետևում, միայն դրականները նորանց յետ մղեցին։ Ռուսաց կողմից սպանած են 4 հոգի և վիրաւորված է Ումանի գնդի սպայ Խուխունդակովը, հարիւրապետ Սավիցկի և 13 հասարակ զինուոր. Տաճիկների կողմից սպանած են 9 հոգի։

—

Բուքարէշտ 30-ին յուլիսի։ Տըրնովոյ չրջապատող բարձրութիւնք չատ ամրացնում են։ Մեհմետ Ալիի զօրքերը կանգնած են ուժը ժամուան տարածութեան վերայ Ռուսաց բանակից։ Ռումինիան յայտնում է իր իրաւունքը Դոբրուջայի վերայ, իբրև վարձատրութիւն իր արած մանակցութեան պատերազմում։

—

Ընթէնք 30-ին յուլիսի. Յունաց զօրքերը, ոգևորած մայրաքաղաքի բնակիչների յափըշտակիչ ցոյցերով, դնացին պատերազմ Տաճկաստանի սահմանը։ Կրետէ կղզում կենդրոնանում են բաղմաթիւ ապստամբներ։

—

Փարիզ 29-ին յուլիսի։ Ամերիկայի կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք է առած տեղափոխելու 40 հազար հոգի։

—

Լոնդոն 30-ին յուլիսի. Ամերիկեան գործոց նախարար Լորդ Դերբին ծաղրալի և զարմանալի համարեց այն լուրը, թէ Անգլիական կառավարութիւնը սպասում է յարմարագոյն միջոցի մասնակցելու Տաճկաստանի բաժանման մէջ։

—

Լոնդոն 29-ին յուլիսի։ Պատգամաւորաց ժողովումը Բիւկոնսֆիլդը յայտնեց, որ ներկայումս վիճաբանութիւնքը ամերիկեան գործերի մասին—անձեռնտու են։ Երբ սկսաւ աւերիչ պատերազմը, կառավարութիւնը բացորոշ կերպով ցոյց տուեց իւր քաղաքականութիւնը, յայտնելով, որ կպահպանէ խիստ չեզոքութիւն այն պայմանով, որ Բրիտանական չահերին վտանգ չը սպառնայ։ Այսպս կառավարութիւնը արաւ հաղորդակցութիւն Ռուսաստանին, յանկարծով պարզաբան որոշելու Բրիտանական չահերը։ Ռուսաստանի պատասխանը երևեցաւ խաղաղասիրական, որ Ռուսաստանը կ'կատարէ այն պայմանը, որոյ պահպանութիւնը կազմում է Անգլիայի քաղաքականութիւնը։

—

Փարիզ 28-ին յուլիսի։ Այսօր կայսր Վիլհելմը դուրս գնաց Իշլից։ Երկու կայսրների տեսակցութիւնը կլուծ էր բարեկամութեան և մտերմութեան նշան, նոցա մէջ տեղի ունի կատարեալ համաձայնութիւն։

Times և Journal des Débats լրագիրները հաստատում են այն լուրը, թէ բանակցութիւնքը Յունաստանի և Սերբիայի մէջ, հակա—տաճկական դաշնակցութիւն կազմելու մասին, յաջողութիւն չէ ունեցել։

Եգիպտոսի փոխարքայ Իսմայիլ փաշան պատրաստութիւն է տեսնում նոր օգնական զօրքեր խրկելու Տաճկաստան։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ հաղորդում են, որ Սուրամում մեծ. պ. Զիմշեր Զաչիտանցին, որոյ մասին անցեալ տարի Մեղուի մէջ հաղորդել էինք, արդէն սկսել է և չուտով կվերջացնէ Սուրամի երկաթ ղըպրոցի չինութիւնը։ Շինութեան տրամագիծը քաշել է պ. Մ. Սալամբէգեանցն. որ և կարող է երաչխաւոր լինել չինութեան յարմարութեան մասին։ Շինութիւնը կլինի երկայարկ և երբորդը նկուղներ։ Վերին յարկը կլինի տղայոց դպրոց իսկ ստորինը օրիորդաց. երկուսն էլ ունին իւրեանց առանձին ճանապարհն ու բակն, այնպէս, որ բնաւ միմեանց չեն խանգարում։ Իւրաքանչիւր յարկը բաղկացած է մի մեծ դասվիճից, մի սենեակից ուսուցչու կամ վարժուհու համար և նախասենեակից։ Ծարգ և պատիւ պ. Զիմշէր Զաչիտեանցին, որ թողնում է իրան իսկական անմահ յիշատակ։

—

Նոյն տեղից հաղորդում են, որ տեղական հայ հասարակութիւնը արել է և ժողովարարութիւն, որ եկեղեցուց մինչև խճուղին մաքուր և լաւ ճանապարհ չինվի։

—

Մեզ հաղորդում են Ղզլարից, որ մինչև 1874 թուականը պ. Գասպարովի օրացուցական խըմբագրութեան Հայոց օրացոյցը հաղորդելիս է եղել հանդուցեալ արժանայիշատակ մաղխասրոս Մաբր Մսերեանցը. իսկ 1875-ից սկսած նոյնը հաղորդում է թէ Գասպարովին և թէ Հոպպէի ու Բաումանի օրացուցական խմբագրութեանց Ղզլարից մեծ. պ. Ն. Ե. Աւագեանցը։

—

Գեներալ Մ. Գ. Չերնեայեվը Թիֆլից ժամանեց.

—

Յուլիսի 28-ին Թիֆլից բերին 68 հոգի գերիք, որոնք գերած էին 28-ին յունիսի Բայազէտի մօտ։ Նոքա պահպանում էին անկանոն ձիաւոր զօրքերին և բաղկացած էին Տաճկաստանի զանազան նահանգների բնակիչներից։

—

Մանգլիսից 6 վերստ հեռու զէպի արևմուտք 15 օր է չարունակ այրվում է եղևնի անտառն, որ պատկանում է մանուկոր կալուածատէրներին (ասելի Բարատովներին)։

—

Մանգլիսում կամաւոր տուրքերից և երաժշտական երեկոյից հաւաքվել է 600 ռ., որոյ մեծ մասով գնել են ծխախոտ, չայ, չաքար և այլն։ Բոլոր իրեղէնք իրկած են Երևանի զընդի հրամանատարին, որ նոյն գնդի զինուորներին բաժանէ։

—

Պարոն Շերամը Մոզդոկից հաղորդում է, որ «Արարատ» ամսագրին այս տարի նոր ընթացք է բռնել. նորա խմբագրութիւնը ուղարկում է օրագրի համարները այնպիսի անձանց, որոնք լինաւ ստանալու ցանկութիւն յայտնած չեն։

—

Խմբագրութիւնս ստացաւ Սիմֆերոպոլի հայ հասարակութեան մէջ հանդանակութեամբ հաւաքած 162 ռ. 30 կոպ. Բայց որովհետև բացորոշ կերպով յայտնած չէր այդ գումարի նշանակութիւնն, ուստի և թէ ստորագրողաց ցուցակի և թէ գումարի նշանակութեան հրատարակութիւնն առ այժմ յետաձգեցինք։

—

Լսում ենք, որ արդէն արժ. Յովհէփ վարդապետ Խարազանցը նշանակվել է Հաղպատայ վանուց վանահայր և գնացել իր վանքը։ Ցուսալի է, որ նորին արժանապատուութիւնը կարող լինի իր ջերմեռանդութեամբ, բարեկամաց օգնութեամբ, եթէ ոչ նորոգել, գէթ պահպանել այնպիսի մի նշանաւոր յիշատակը մեր նախնեաց, որպիսի է Հաղպատայ վանքը։ Ցուսալի է նոյնպէս, որ նա թէ Հաղպատայ ուսումնարանը բանայ և թէ նորա ճանապարհն ու կամուրջը Դեբէտի վերայ չինել տայ, որով այդ նշանաւոր վանքին աւելի բազմաթիւ ուխտաւորներ կարող կլինին այցելութիւն անել, որով թէ վանքին և նորա դպրոցին օգուտ կլինի և թէ այցելուաց մէջ աւելի ամուր կապաւորվի նախնեաց յիշատակը։

Ի դէպ հարկ ենք համարում նկատելու, որ մեր վանքերի անբարեզարդ միտքն և չնորոշվելուն պատճառներից մէկը համարելի է և այն, որ նոցա վանահայրները չատ յաճախ փոխվում են. ուստի և վանահայրը, վատահ չը լինելով որ երկար կմնայ իր պաշտօնի մէջ, չէ անում կարևոր հոգացողութիւնքն իր վանքի բարեզարդութեան համար, այլ միայն մատնում է, որքան կարելի է աւելի չահ ստանայ վանքի արդիւնքներից իր անձնի համար, յապահովութիւն իր ապագայի։

—

Երկարատև երաչտութիւնից յետ, որ գրեթէ երկու ամիս տևեց ամսոյս 3-ին Թիֆլիզը տեսաւ անձրև, որ անչուշտ ազդեցութիւն կանէ օդի մաքրութեան և ջերմութեան աստիճանի փոփոխութեան վերայ։

—

Ղզլարից մեզ գրում են, որ այնտեղի հայ օրիորդական դպրոցի համար հարկաւոր է մի հայ վարժուհի. որ կարող լինէր դաս տալ կամ Հայոց կամ Ռուսաց լեզուն, վարձատրութեան և պայմանների մասին կարելի է դիմել նոյն դպրոցի հոգաբարձութեան։ Խմբագրութիւնս

Խմբագիր Պ. ՍԻՄԷՕՆԵԱՆՑ
Հրատարակիչ Հ. ԷՆՓԻԱՃԵԱՆՑ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

„ՓՈՐՁ“

ԱՋԳԱՅԻՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

ԵՌԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Երկրորդ ըղջանի մէջ ևս „փորձը“ պիտի հրատարակուի միևնոյն ուղղութեամբ և միևնոյն աշխատակիցների գործակցութեամբ։

«Փորձը» հրատարակվում է հինաւեալ ծրագրի համեմատ բովանդակութեամբ։

Ա. ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ. Այս բաժնի մէջ կը մտնեն թէ ինքնուրոյն և թէ օտար լեզուներից թարգմանած բանաստեղծական աշխատութիւններ՝ կեանքից առնուած նկարագրութիւններ, վէպեր, ռօմաններ, դրամատիկական գրուածներ — թէ արձակ և թէ ոտանաւոր։

Բ. ՊԱՏՄԱԿԱՆ. Ցօդուածներ Հայոց, Ռուսաց և ընդհանուր պատմութիւնից։ Այս բաժնի մէջ կը մտնի նաև ժամանակակից քաղաքական կեանքի տեսութիւնը։

Գ. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ. Գիւրըմբռնելի ոճով գրուած զանազան յօդուածներ գիտութեանց այլևայլ ճիւղերից առնուած։

Դ. ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ. Մանկավարժական հարցերի վերաբերեալ ընդհանուր յօդուածներ, դպրոցական գործի այժմեան գրութիւնը թէ Հայոց մէջ և թէ Ռուսաստան ու արտասահման։

Ե. ԴՆՈՒԹԻՒՆ և Մասնախօսութիւն Հայոց, Ռուսաց և օտար լեզուներով լոյս տեսած նշանաւոր գրքերի։

Զ. ԱԶԳԱԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Այս բաժնի մէջ կը տպագրուին այնպիսի յօդուածներ, որոնք մեր ազգի ներկայ վիճակի քննութեան են նուիրուած, այն է՝ կրկեղեցւոյ, ուսումնարանաց, ուսուցչաց, ազգային լուսաւորութեան, ազգային տնտեսութեան և հասարակական կեանքի։ Կը լինին թղթակցութիւնք ամեն հայաբնակ տեղերից, կարգադրութիւնք տէրութեան և հոգևոր վարչութեան։

Է. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Տեսութիւն ներքին գործոց Ռուսաստանի ընդհանրապէս և Անդրկովկասի առանձնապէս։ Այս բաժնի մէջ կը բովանդակին նաև թղթակցութիւնք և զանազան հաղորդագրութիւնք Ռուսաստանի և Կովկասի կեանքի մասին։

Ը. ԱՅԼԱԲԱՅԼ։ Ամեն տեսակ լուրեր։

Թ. Ցայտարարութիւններ տեղական և եւրոպական լեզուներով։

Փորձի բաժանորդագինը ամենայն տեղ տասը մանէթ է։

Ստորագրվել կարելի է Տփղիսում՝ «փորձի» խմբագրատանը, Հ. Էնֆիաճեանցի ճեմարանի խանութում և Զաքարիա Գրիգորեանցի գրավաճառանոցում։ Օտար քաղաքացիք կարող են դիմել խմբագրին հետևեալ հասցէով — Тифлисъ. Въ Редакцію Армянскаго Журнала „ПОРДЗЪ“. իսկ արտասահմանից — Tiflis. Redaction du Journal Arménien "PORDZ„

ԹՄՐԱԳԻՐ - ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ ԱՐԴԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

Շուտով մտնելի տակ կմնան իմ ազգային վիպասանութիւնս «Ռուսաճախճի» անունով, որի նիւթն առել եմ անցեալ դարու կիսից։ Այդ գրվածքի մէջ նկարագրված են այն ժամանակվան պարսկերների Հայաստանին տուած անտանելի նեղութիւնները, նոյնպէս և Տաճկաստանի յարաբերութիւնները իւրեանց հպատակ հայերի հետ։ Գլխաւոր հերոսներից մէկն է հրջանկայիշատակ Ներսէս և կաթուղիկոսն Աշտարակեցի իր մանկական հասակում. սորա հետ կից են այդ միջոցի էջմիածնի նեղքին ընտանեկան և արտաքին կեանքը և իրողութիւնները։

Հեղինակութեանս մէջ բացի բանաստեղծականը, կան ճիշդ պատմաբանական փաստեր և տեղեկութիւններ, որոնք պատմութեան էջերը հարստացնելու համար պէտք գալու կը ծառայեն։

Այս վիպասանութիւնը լոյս կտեսնի նախ՝ «փորձ» եռամսեայ հանդիսի մէջ և ապա այնտեղից կարտատպվի առանձին գիրք, որ ես սպրսել եմ բաժանորդագրութեամբ անել։

Գիրքը կը լինի 300—360 երես «փորձի» գիրքով։ Իւրաքանչիւր օրինակի համար գին է նշանակվում 1 մանէթ։

Բաժանորդաց անունները ստորագրված օրինակի քանակութեան հետ կտպվին գրքի վերջում։

Գիրքը դուրս գալուց յետոյ առնն բաժանորդ կստանայ իւր օրինակը։

Յոյս ունիմ, որ ազգիս թէ բանասէր և թէ ընթերցասէր դասը քաղցր ակնարկութեամբ միջոց կըտայ ինձ իրագործել մտադրութիւնս, որով աւելի կը խրախուսվիմ ասարակել մի ուրիշ վիպասանութիւն, որը արդէն շարունակում եմ։

Բաժանորդ գրվել կարելի է «փորձ»-ի խմբագրատանը, պ. պ. Համբ. Էնֆիաճեանցի ճեմարանի խանութում, Ծատուրեանցի լամպայի խանութում, Աբովեանցի խանութում, Զ. Գրիգորեանցի խանութում և Հեղինակի մօտ։ Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել «փորձ»-ի խմբագրատանը։

Պ. Պռոշեան

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ ТИФЛИСЪ 5-го АВГУСТА 1877 г. Типографія А. Эдіаджіанцъ и К-о Տուն Բժշկապետ Մ. Ռոտինեան